

Sektionen för hälso- och sjukvård
Erik Svanfeldt

Utrikesdepartementet

10333 STOCKHOLM

Remissvar - Bättre förutsättningar för utsänd statlig personal (Ds 2024:9)

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har beretts möjlighet att yttra sig över den av Utrikesdepartementet remitterade promemorian ”Bättre förutsättningar för utsänd statlig personal” (Ds 2024:9).

SKR har inget att invända emot förslaget att göra förmån av vaccination av medföljande familjemedlemmar vid tjänstgöring utomlands skattefria under förutsättning att vaccinationen betingas av utlandsvistelsen, medan utsända i statlig tjänst kompenseras för kostnader som uppstår i samband med beskattning av förmån av medföljande familjemedlemmars hälsoundersökningar före utsändning genom ett lönetillägg.

SKR lämnar vissa synpunkter på förslaget att direktutsänd statlig personal, dvs personal som redan är bosatt utomlands vid tiden för anställning för tjänstgöring utomlands och därför inte är folkbokförd i Sverige, och deras medföljande familjemedlemmar ska omfattas av regionernas ansvar att erbjuda hälso- och sjukvård samt tandvård.

SKR avstår ifrån att kommentera kartläggningen och analysen av processen för och möjligheterna till permanent uppehållstillstånd eller svenskt medborgarskap för medföljare.

Vad gäller statligt utsändas och deras medföljande familjemedlemmars praktiska möjligheter att få hälso- och sjukvård i stationeringslandet vid utsändning inom EU/EES, Schweiz och Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland, avstår SKR från att kommentera Försäkringskassans handläggning av S1-intyg. Däremot delar förbundet uppfattningen att det är önskvärt med så korta handläggningstider som möjligt för ansökningar om vård eller ersättning för vårdkostnader. Försäkringskassans handläggningsrutiner bör dock vara lika för alla som är försäkrade i Sverige, oavsett sysselsättning, arbetsgivare eller anställningsform.

SKR anser att regionerna och kommunerna på sedvanligt sätt ska kompenseras för de minskade intäkter/ökade kostnader som denna reform medför i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Allmänt

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har beretts möjlighet att yttra sig över den av Utrikesdepartementet remitterade promemorian ”Bättre förutsättningar för utsänd statlig personal” (Ds 2024:9).

Syftet med utredningen – som mycket handlar om statens och då framför allt Regeringskansliets egen personalpolitik – är att säkerställa goda, tydliga och förutsägbara villkor för utsänd statlig personal och deras familjemedlemmar för att säkra en långsiktig kompetensförsörjning, arbetsplatser med god arbetsmiljö och stärka statens attraktivitet som arbetsgivare.

Promemorian tar upp vissa frågeställningar som rör vård och vaccinationer före och efter utlandsstationering, möjligheterna för direktutsänd statlig personal (dvs. personal som vid anställningen redan är bosatt i utlandet och inte är folkbokförd i Sverige) och deras medföljande att få vård i Sverige, uppehållstillstånd och medborgarskap för medföljare samt de sociala trygghetssystemen avseende hälso- och sjukvård för utsända och medföljande familjemedlemmar inom Europa.

Förbundet kommenterar i det följande de delar och de förslag som berör svenska kommuner och regioner.

Vaccination och vård före och efter utlandsstationering

Utredaren föreslår, i syfte att uppmuntra vaccinering och hälsoundersökningar, att förmån av vaccination av medföljande familjemedlemmar vid tjänstgöring utomlands ska vara skattefri under förutsättning att vaccinationen betingas av utlandsvistelsen, medan utsända i statlig tjänst ska kompenseras för kostnader som uppstår i samband med beskattning av förmån av medföljande familjemedlemmars hälsoundersökningar före utsändning genom ett lönetillägg.

Utredarens förslag är att göra ett tillägg i 11 kap. 18 § inkomstskattelagen (1999:1229) om att ”*vaccination av medföljande familjemedlemmar vid tjänstgöring utomlands*” inte ska tas upp till beskattning ”*om vaccinationen betingas av utlandsvistelsen*”.

SKR delar utredarens uppfattning att det är viktigt att värna människors hälsa och välmående. Det är därför bra att staten som arbetsgivare uppmuntrar sina anställda utsända till annat land och deras medföljande familjemedlemmar att vid behov vaccinera sig och genomgå hälsoundersökningar.

SKR har inget att invända emot förslaget att kostnaderna för vaccinering kompenseras genom skatteavdrag, medan kostnaderna för hälsoundersökning ersätts av arbetsgivaren genom lönetillägg. Det är rimligt att den föreslagna möjligheten att göra skatteavdrag gäller både statligt och privat anställda. Förbundet vill dock påpeka att den minskning av skatteintäkterna som utredaren förutspår inte bara avser de statliga skatteintäkterna utan även de kommunala och regionala. Det är också viktigt att tydligt definiera begreppet ”medföljande familjemedlemmar” i lagtexten eller förarbetena.

Direkt utsänd som statligt anställd

Statligt utsänd personal (dvs personer som arbetar utomlands på uppdrag av svensk statlig arbetsgivare) och deras medföljande familjemedlemmar, är folkbokförda i Sverige och betraktas som boende här. Därmed har de tillgång till hälso- och sjukvård och tandvård i Sverige såsom övriga boende. Detta förutsätter dock att den utsände är bosatt i Sverige vid tiden för utstationeringen.

Utredaren föreslår att även direktutsänd personal från Regeringskansliet och Försvarmakten, dvs personal som redan är bosatt utomlands vid tiden för anställning för tjänstgöring utomlands och därför inte är folkbokförd i Sverige, ska omfattas av regionernas ansvar att erbjuda en god hälso- och sjukvård samt tandvård. Regionernas ansvar ska i dessa fall även omfatta eventuella medföljande familjemedlemmar. Däremot skulle inte andra statligt utsända och deras medföljande omfattas av de nya reglerna.

SKR har förståelse för statens vilja att bredda rekryteringen, anställa personal med internationell erfarenheter, stimulera personalutbyte med internationella och mellanstatliga organisationer samt ge sina anställda goda arbetsvillkor under utlandsstationeringen. Utsänd statlig personal åtnjuter redan idag genom sin folkbokföring särskilda villkor vad gäller hälso- och sjukvård och tandvård i Sverige jämfört med andra utsända och SKR noterar att kollektivavtalen för statligt utsända, enligt utredningen, bygger på att den utsände och dennes medföljande familjemedlemmar har tillgång till sjuk- och tandvård i Sverige.

Som utredaren konstaterar, är det svårt att överblicka hur många direktutsända anställda det i praktiken skulle kunna bli fråga om och vilka ökade kostnader detta skulle medföra för de svenska sjukvårdshuvudmännen. Utredarens uppskattning är att det, om personkretsen begränsas till att enbart omfatta direktutsänd personal från Regeringskansliet och Försvarmakten, på sikt skulle handla om 15–20 utsända per år samt deras medföljande. SKR har inte någon egen uppfattning om hur stor omfattningen skulle kunna tänkas bli.

Däremot kan förbundet tycka att begränsningen av lagändringen till att enbart omfatta statligt anställda utsända av Regeringskansliet och Försvarmakten ter sig godtycklig och sannolikheten är därför stor att personkretsen med tiden kommer att utvidgas. Som utredaren själv konstaterar, finns även inom bl.a. Sida och Business Sweden önskemål om att anställa personer som redan bor och arbetar utomlands.

I promemorian föreslås nya paragrafer 5 b § tandvårdslagen (1985:125) och 8 kap. 2 a § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) som anger den nya personkretsen (personer ”som, utan att vara bosatta i Sverige, sänds ut av Regeringskansliet eller Försvarmakten för tjänstgöring utomlands” samt ”medföljande make, sambo och barn” till dessa). Dessutom föreslås ett tillägg i 9 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen som innebär att även denna personkrets omfattas av vårdgarantin. Som utredaren själv konstaterar, handlar lagförslagen i promemorian om statligt utsända som tidigare har varit bosatta och folkbokförda i Sverige. Men vad SKR förstår, ställs inte samma krav på de medföljande. Det är därför viktigt att det i lagtexten tydligt anges vilka familjemedlemmar som omfattas.

Utredaren föreslår i de nya paragraferna 8 kap. 2 a § hälso- och sjukvårdslagen och 5 b § tandvårdslagen att ”*vården ska erbjudas av den region där den utsände senast var bosatt*”. SKR undrar om detta innebär att denna region även ska bli kostnadsansvarig för vård som utförs i en annan region i Sverige och önskar ett förtydligande i denna del.

Enligt SKR är det rimligt att personkretsen omfattas av vårdgarantin i likhet med övriga grupper som omnämns i 8 kap. 1 eller 2 § hälso- och sjukvårdslagen.

Vad gäller tandvård konstaterar förbundet, i likhet med utredaren, att statlig personal som någon gång har varit bosatt i Sverige och deras medföljande familjemedlemmar har tillgång till det statliga tandvårdsstödet oavsett om de anses bosatta/är folkbokförda i Sverige under utsändningen eller inte.

För att underlätta för vårdgivarna, är det viktigt att ett särskilt intyg utfärdas som berörda personer ska visa upp när de söker vård i Sverige.

Uppehållstillstånd och medborgarskap för medföljare

Utredaren har haft i uppdrag att kartlägga och analysera processen för och möjligheterna till permanent uppehållstillstånd eller svenskt medborgarskap för medföljare. Utredaren konstaterar att det är relativt vanligt att utsänd statlig personal har medföljare som inte är svenska medborgare, men lägger inte några förslag på detta område. Istället konstaterar utredaren att Migrationsverket i regleringsbrevet för 2024 fått i uppdrag att analysera och ta fram förslag på en spårindelning i anknytningsärenden och särskilt arbeta för att handläggningstiderna för utlandsvenskar med familj som vill flytta till Sverige ska kortas avsevärt.

Detta är en fråga som ligger utanför kommunernas och regionernas kompetens och SKR väljer därför att inte kommentera.

Sociala trygghetssystem avseende hälso- och sjukvård för utsända och medföljande familjemedlemmar inom Europa

I utredarens uppdrag har också ingått att kartlägga hur de praktiska problemen för statligt utsända och deras medföljande familjemedlemmar kan se ut i fråga om hälso- och sjukvård i stationeringslandet vid utsändning inom EU/EES, Schweiz och Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland, samt att utifrån gällande rätt belysa vad som gäller för rätten till vård och ersättning för vård inom området.

SKR noterar regeringsuppdraget till Försäkringskassan att ta fram en handlingsplan för att förkorta handläggningstiderna i ärenden som rör S1-intyg och ersättning för vårdkostnader. Förbundet avstår ifrån att kommentera Försäkringskassans handläggning av ansökningar om intyg S1, som ofta krävs för att de utsända och deras medföljande familjemedlemmar ska få tillgång till hälso- och sjukvård på stationeringsorten. Beträffande viljan och strävan att förkorta handläggningstiderna för ansökningar om vård eller ersättning för vårdkostnader i annat EU-/EES-land, Schweiz eller Förenade Kungariket Storbritannien och Nordirland, delar SKR uppfattningen att det är önskvärt med så korta handläggningstider som möjligt. Försäkringskassans handläggningsrutiner bör dock vara lika för alla som är försäkrade i Sverige, oavsett sysselsättning, arbetsgivare eller anställningsform.

Konsekvenser

De föreslagna möjligheterna att göra skatteavdrag för förmån av vaccination av medföljande familjemedlemmar vid tjänstgöring utomlands innebär minskade skatteintäkter inte bara för staten utan också för kommuner och regioner. Förslaget att direktutsänd statlig personal och deras medföljande skulle omfattas av svensk hälso- och sjukvård, innebär samtidigt ett ökat ansvar för regionerna att erbjuda och finansiera sjukvård. I enstaka fall kan det nog, beroende på omständigheterna och vilka vårdbehov som föreligger under vistelsen i Sverige, även komma att handla om kommunal hemsjukvård.

SKR har i detta läge ingen egen uppfattning om hur stora inkomstminskningarna respektive kostnadsökningarna skulle bli, men anser att en statlig utredning rent principiellt inte kan hävda att de ökade kostnader som en statlig reform medför för kommuner och regioner ”ryms inom befintliga budgetramar”. Tvärtom måste, även om det i det här fallet sannolikt rör sig om lite pengar, den principiella utgångspunkten vara att regionerna och kommunerna på sedvanligt sätt kompenseras för inkomstminskningarna/kostnadsökningarna i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Palle Lundberg
Verkställande direktör

Johan Kaarme
Avdelningschef vård- och omsorg